

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/179217,76-lat-temu-Sejm-Ustawodawczy-przyjal-ustawe-o-amnestii-skierowana-do-zolnierzy-.html>
26.04.2024, 21:35

76 lat temu Sejm Ustawodawczy przyjął ustawę o amnestii skierowaną do żołnierzy podziemia niepodległościowego

Data publikacji 21.02.2023

22 lutego 1947 r. Sejm Ustawodawczy uchwalił amnestię dla żołnierzy i działaczy antykomunistycznego podziemia. Mimo obietnic reżimu wielu z nich trafiło do więzień lub zostało skazanych na karę śmierci.

Latem 1945 r. komunistyczne władze Polski zdawały sobie sprawę, że dotychczasowa strategia zbrojnego zwalczania podziemia niepodległościowego jest nieskuteczna.

Dekretem z 2 sierpnia 1945 r. Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdził amnestię dla osób, które popełniły przestępstwa przed dniem 22 lipca 1945 r. Amnestia miała polegać na ujawnieniu się żołnierzy podziemia niepodległościowego pozostających w konspiracji. Amnestia okazała się porażką komunistów. Część ułaskawionych w obawie przed represjami i ponownym aresztowaniem powróciła do konspiracji.

Składanie broni w wyniku amnestii ogłoszonej dla członków podziemia antykomunistycznego

Rok 1947 r. był istotnym momentem w procesie kształtowania się nowego systemu władzy.

19 stycznia 1947 r. odbyły się pierwsze wybory do Sejmu Ustawodawczego.

Zostały one przez komunistów sfałszowane i posłużyły do sformalizowania władzy komunistycznej w Polsce. Na pierwszym posiedzeniu Sejmu, które zwołano na 4 lutego 1947 r., na prezydenta RP wybrano Bolesława Bieruta. 19 lutego uchwalono Małą Konstytucję, która do porządku prawnego wprowadzała sowieckie wzory ustrojowe. Tego samego dnia Sejm Ustawodawczy rozpoczął rozpatrywanie projektu kolejnej amnestii.

22 lutego 1947 r. Sejm Ustawodawczy uchwalił Ustawę o amnestii. Akt prawny ustawiał darowanie wyroków dla skazanych na kary do 5 lat więzienia, zmniejszenie ich do połowy dla skazanych na kary od 5 do 10 lat i zmniejszenie o 1/3 dla skazanych na kary

powyżej 10 lat więzienia. Kary śmierci lub dożywocia zamieniano na 15 lat więzienia. Warunkiem uzyskania amnestii przez żołnierzy podziemia było dobrowolne zaniechanie podziemnej działalności oraz stawienie się przed władzami bezpieczeństwa.

Wykonanie ustawy amnestyjnej powierzono Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego. Już 23 lutego powołano pierwsze Państwowe Komisje Amnestyjne, które ulokowano przy Powiatowych Urzędach Bezpieczeństwa Publicznego. Amnestia obowiązywała przez dwa miesiące, od 25 lutego do 25 kwietnia 1947 r. Nie przewidziano możliwości jej przedłużenia. Wszyscy **przystępujący do ujawnienia byli zobowiązani do zdania posiadanej broni oraz wypełnienia kwestionariusza, w którym należało podać swoją przynależność organizacyjną, pseudonim i inne istotne informacje.** Dane te były zbierane przez organa bezpieczeństwa i dokładnie analizowane. Dzięki takim informacjom komunistyczny aparat bezpieczeństwa mógł rozpracować tych, którzy nie skorzystali z amnestii i zdecydowali się na dalszą walkę.

W wyniku ogłoszonej 22 lutego 1947 r. Ustawy o amnestii z podziemia niepodległościowego wyszło 53 517 osób. Natomiast z 23 257 osób przetrzymywanych w więzieniach i aresztach część wyszła na wolność, a część uzyskała zmniejszenie wymiaru wyroku. **Amnestia z 1947 r. łącznie objęła 76 774 osoby.**

Amnestia spowodowała, że większość organizacji konspiracyjnych została ujawniona, co znacznie osłabiło działania tych, którzy w podziemiu pozostali. Walka z komunistami przestała mieć charakter masowy.

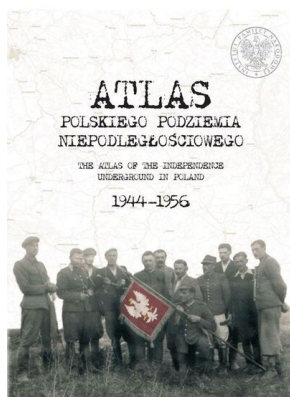
Po tzw. ujawnieniu w oddziałach partyzanckich pozostało od 1 100 do 1 800 żołnierzy, a masowe podziemie przestało istnieć. **Na przełomie 1947-1948 rozbite zostały ostatnie ogólnopolskie dowództwa konspiracyjne.** Niektóre regionalne siatki przetrwały do lat 1951-1952. Po 1950 r. operowało jeszcze ponad 40 oddziałów partyzanckich, w ich szeregach walczyło 240-400 partyzantów. W 1953 r. funkcjonariusze aparatu zdołali zlikwidować ostatnie oddziały zbrojne, w lesie pozostali ukrywający się pojedynczo lub w 2-3-osobowych grupach „ostatni zbrojni”, którzy nie prowadzili jednak aktywnej walki.

***

19 stycznia 2022 r. w Centrum Edukacyjnym IPN im. J. Kurtyki – Przystanek Historia odbyła się dyskusja pt. „1947: Wyborczy fałsz i »amnestyjna« operacja” w ramach cyklu „Między mitem a rzeczywistością – najważniejsze wydarzenia XX wieku”. Zapis dyskusji dostępny na kanale IPNtv: <https://www.youtube.com/watch?v=mbSucmDrSro>

W 2020 r. IPN wydał uzupełniony [Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956](#) przygotowany przez zespół redakcyjny: Sławomir Poleszak (redaktor naczelny), Rafał Wnuk, Agnieszka Jaczyńska. Atlas prezentuje zasięg i struktury organizacji konspiracyjnych oraz zbrojną aktywność polskiej partyzantki powojennej. Jest to unikatowa publikacja ze względu na szczegółowość prezentowanych treści historycznych oraz

bogactwo informacji z zakresu najnowszej historii Polski.

W 2012 r. IPN wydał książkę pt. [Komunistyczne amnestie lat 1945-1947. Drogi do „legalizacji” czy zagłady?](#) pod red. Wojciecha J. Muszyńskiego. Publikacja stanowi zbiór studiów omawiających różnorodne aspekty amnestii ogłaszanych przez komunistyczne władze w latach czterdziestych – poczynając od sowieckich wzorów organizowania tego rodzaju przedsięwzięć, zastosowanych rozwiązań prawnych, działalności operacyjnej UB oraz stosunku do tej akcji różnych struktur podziemia niepodległościowego. Autorzy omawiają okoliczności, przebieg i wyniki amnestii w poszczególnych regionach Polski, w tym także na terenie anektowanej przez Związek Sowiecki Wileńszczyzny.

W 2012 r. IPN wydał album pt. [Śladami zbrodni. Przewodnik po miejscach represji](#)

[komunistycznych lat 1944–1956](#), red. naukowa Tomasz Łabuszewski. Album Śladami zbrodni stanowi pierwszą próbę skatalogowania miejsc zbrodni komunistycznych z lat 1944–1956. Obejmuje on materiał fotograficzny (współczesny oraz z lat wcześniejszych), dokumentacyjny oraz relacyjny dotyczący powiatowych i wojewódzkich urzędów bezpieczeństwa, siedzib Głównego Zarządu Informacji, więzień i obozów podległych Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego, tajnych aresztów i placówek sowieckiego aparatu bezpieczeństwa – NKWD i Smiersza, a także tajnych miejsc pochówków.

W 2008 r. Oddział IPN w Lublinie wydał album [„Zaplute karty reakcji...” Polskie podziemie niepodległościowe 1944–1956](#), red. Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka, Rafał Wnuk, Sławomir Poleszak. Album ukazuje najważniejsze zjawiska związane z polską konspiracją niepodległościową w latach 1944–1956. Jest efektem prac nad wystawą „»Zaplute karty reakcji...« Polskie podziemie niepodległościowe 1944–1956” oraz „Atlasem polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956”.

